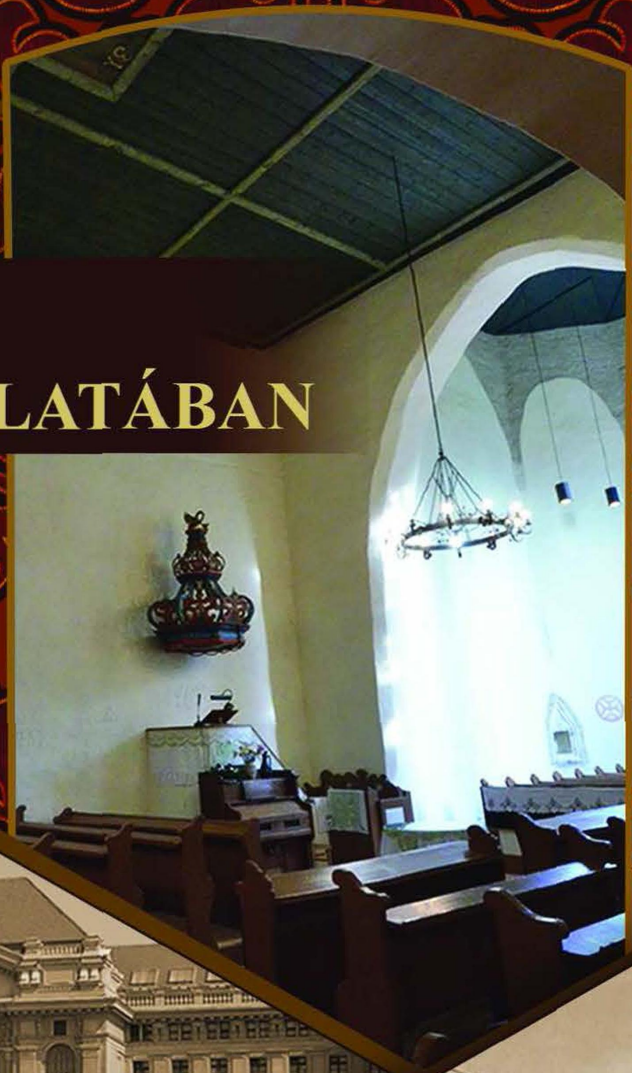
A PEDAGÓGIA SZOLGÁLATÁBAN

Tisztelgő írások
dr. Sallai József 80. születésnapjára

A pedagógia szolgálatában

Tisztelgő írások dr. Sallai József 80. születésnapjára

Magyar Nemzeti Levéltár
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára kiadványai

III. Tanulmányok, 18.

A pedagógia szolgálatában

Tisztelgő írások
dr. Sallai József 80. születésnapjára

Nyíregyháza
2016

A kötet a nyíregyházi Jósa András Múzeum támogatásával készült.

Sorozatszerkesztő: Kujbusné Mecsei Éva

Szerkesztő:
Reszler Gábor

A szerkesztő tudományos munkatársa:
Kujbusné Mecsei Éva

Lektor:
Papp Klára

Tördelte:
Erdélyi Tamás

A borítót internetről gyűjtött képek felhasználásával
Szabó Melinda készítette.

ISSN 2498-9029
ISBN 978-963-7240-81-2, online
ISBN 978-963-7240-82-9

Kiadja:
a Magyar Nemzeti Levéltár
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára
Felelős kiadó: Kujbusné Mecsei Éva
Készült Tóth Imre nyomdájában
100 példányban

TARTALOM

Köszöntő 7
Tabula gratulatoria 8
Láczay Magdolna: Ide kaptam a jövőmtől a meghívást! A 80 éves Sallai József tanár úr köszöntése 9

Iskolák, egyházak a múló időben

Németh Péter: A nyírderzsi görögkatolikus templom régészeti kutatása 17
Takács Péter: Az iskola államosítása Ramocsaházán 24
Váradi Natália: A történelmi egyházak helyzete Kárpátalján, a szovjetrendszer kiépítésének idején (1944–1953) 33
Katona András: Népiskolából általános iskola. Az általános iskola hazai bevezetésének előzményeiről – a történelemtanítás felől szemlélve 53
Óbis Hajnalka: Veritas és virtualitas – gondolatok az infokommunikációs eszközök használatáról a történelemtanításban (Homokvárak és palimpszesztek) 63
Holmár Zoltán: A munkatáborok világa a történelemórákon 72

Sokarcú múlt, sokszínű történelem

Frisnyák Sándor: A Kárpát-medence vásárvonalai 79
Kormány Gyula: A népmozgalom főbb jellemzői Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a második világháború után 89
Kókai Sándor: Bodrogszerdahely népesség- és településföldrajza 102
Pethő József: Harangok szavai. A belehallás jelensége Krúdy műveiben 119

Jánosi Zoltán: „Fogadott földem". A tiszadobi és a nyíregyházi évek szerepe Ratkó József költői életútján 124
Cs. Jónás Erzsébet: Az orosz démonológia ártó és védő szellemlényei 132
Buhály Attila: Uralkodói legitimáció és írásbeliség Urartuban 141
Aszalós Éva: A korona és az „úgynevezett reformált valláshoz" tartozó alattvalók kapcsolata Franciaországban XIII. Lajos uralkodása alatt 149
Kujbusné Mecsei Éva: Az újratelepített Nyíregyháza évszázadának iskolái, tanítói 158
Fazekas Rózsa: A sőregi uradalom az 1878. évi hitbizományi leltár tükrében 169
Gottfried Barna: Önkéntesség és önkéntesek az erdélyi fronton 180
Barabás László: Napló kritikus időkből. Csengerújfalusi Osváth Jenő vadásznaplója 187
Kiss Lajos András: A szocialista übermensch. Rasszhigiénia, eugenika és a halhatatlanság fantazmái Szovjet-Oroszországban (1918–1928). A halál felett aratott győzelem – posztmodern és kommunista projektek 194
Reszler Gábor: A jelenidejű társadalom és a megbékéltetési politika zsákutcája 202
Bene János: A nyíregyházi huszárhadosztály frontra küldése és tűzkeresztsége 1944 nyarának elején 211
Galambos Sándor: Forradalom a bokortanyákon. Tirpák gazdák pere 219
Szoboszlay György Csaba: A megyei seriff mindenek fölött: amerikai szélsőjobbos fantáziák a Posse Comitatus-tól a Constitutional Sheriffs and Peace Officers Association-ig 227
Sallai József személyes bibliográfiája, 1961–2016 (Összeállította: Kocsis György) 237

Szoboszlay György Csaba

A megyei seriff mindenek fölött: amerikai szélsőjobbos fantáziák a *Posse Comitatus*-tól a *Constitutional Sheriffs and Peace Officers Association*-ig

„Kijelentem, hogy nem tekintem többé magam a korrupt Michigan állam és az Amerikai Egyesült Államok állampolgárának" – egy dühös amerikai 1992 áprilisában ezen szavak kíséretében igyekezett tudatni a michigani Természeti Erőforrások Hivatalával (*Department of Natural Resources*), hogy visszavonja aláírásait az állam által kiállított horgász- és vadászengedélyekről, megszüntetve gondolván ezáltal minden, a személye és az „illegitim" michigani kormányzat között fennálló „szerződéses" viszonyt.[1] A dühös amerikait, *Terry Nichols*t három évvel később, mint a 168 életet kioltó oklahomai robbantó, *Timothy McVeigh* társát ismerte meg a világ.

Nicholsnak nem ez volt 1995 előtt az egyetlen konfrontatív fellépése a szövetségi, illetve a michigani kormányzattal, vagy éppen a velük egylényegűnek tekintett pénzügyi szektorral szemben. Tudhatjuk róla, hogy megsemmisítette jogosítványát, útlevelét és szavazói regisztrációs kártyáját, gépjárművén pedig egy házilag barkácsolt rendszámtáblát helyezett el. 1994 áprilisában a dallasi IRS (Internal Revenue Service) irodának írt levelében azt fejtegette, hogy ő az Egyesült Államok született szabad állampolgára („*a natural born free citizen*"- utalás az alkotmány II. cikkének első szakaszára), ezért nem róható fel neki az adófizetési kötelesség elmulasztása. A Chase Manhattan Bank felé mindeközben sikerült egy közel húszezer dolláros adósságot felhalmoznia. Nichols a bíróság előtt azzal védekezett, hogy ezt a tartozást egy (fiktív) pénz-

[1] *Thomas E. Copeland*: Fool Me Twice: Intelligence Failure and Mass Casualty Terrorism. Martinus Nijhoff Publishers 2007. 80.; *Thomas Joiner*: Lonely at the Top: The High Cost of Men's Success. Palgrave Macmillan 2011. 84.

ügyi eszköz, egy ún. „*Certified Fractional Reserve Check*" révén már rendezte.[2]

Hiba lenne ezeket a gesztusokat egy leendő tömeggyilkos pszichológiai profiljának részeként értelmezni. Terry Nichols kormányzatellenes megnyilvánulásai nem egy holdkóros elme szüleményei, hanem sokkal inkább annak az éppen ezekben az években az USA-ban szárba szökkenő színes és meglehetősen heterogén antiföderalista politikai szubkultúra, a *Sovereign Citizen Movement* (SCM) termékei, amely mozgalom a szövetségi állammal (és az egyes állami kormányzatokkal) szembeni passzív és aktív ellenállás legváltozatosabb formáit fejlesztette ki (pontosabban *tovább*) az 1990-es évek folyamán. Az adófizetés megtagadása; a tizennegyedik alkotmány-kiegészítés elutasítása nyomán a rendszámtábla, jogosítvány, vagy éppen a társadalombiztosítási szám használatától való tartózkodás; a szövetségi és állami tisztviselők zaklatását, illetve a bíróságok működésének obstruálását célzó jogi eszközök alkalmazása (*paper terrorism*); az USA jogrendszerének az elutasítása és egy parallel jogi intézményrendszer kiépítésére irányuló törekvések (*common law courts*); a minden felsőbb joghatóságtól független, szabad „városállamok" létrehozása (*township movement*): az ilyen és hasonló metódusok az SCM meghatározó alakjai által szervezett tanfolyamok, a nyomtatott kiadványok, majd később az internet segítségével meglehetős gyorsasággal váltak az amerikai antiföderalista szélsőjobb ideológiai arzenáljának a részévé.

* * *

Azonban a történet nem az 1990-es évek elején, hanem mintegy húsz évvel korábban vette kezdetét. Ekkor, az 1960-as, '70-es évek fordulóján bontott zászlót az elkövetkező két évtized kormányzatellenes mozgalmainak zászlóshajója, a *Posse Comitatus* (PC, Posse), amely a szövetségi kormánnyal szemben viselt háborúja során elsőként vetette be azt a pszeudo-jogi érvrendszert (és az arra épülő praxist), amelyet később a Sovereign Citizen Movement élesztett újjá.[3]

[2] *Joel Dyer*: Harvest of Rage: Why Oklahoma City is Only the Beginning. Westview Press 1997. 219–220.; *Copeland, Th. E.*.: Fool Me Twice i. m. 80. (Nichols testvére, James már 1990-ben megszűntnek tekintette USA-állampolgárságát, kijelentve, hogy ő egy „*non-resident alien* (zöld kártyával nem rendelkező, vagy az USA területén meghatározott időtartamot el nem töltő külföldi), *nonforeigner, STRANGER*". James Nichols, Terryhez hasonlóan, szintén megszabadult az összes olyan „szerződéstől" – jogosítvány, társadalombiztosítási kártya –, amelyek a szövetségi kormányzathoz „kötötték" őt. Ezzel együtt ő is felhagyott az adófizetéssel. *Dyer, J.*: Harvest of Rage i. m. 219.)

[3] A Posse Comitatus (a. m. „a megye ereje") elnevezése a western filmek azon jól ismert jelenetét idézi meg, amikor a seriff maga mellé szólítja a környék fegyverforgatásra alkalmas férfijait, hogy együtt nyargaljanak a gonosztevők felkutatására. A „posse" ennek a seriff által összeverbuvált, az ő bűnüldöző, rendfenntartó tevékenységét ad hoc segítő gyülekezetnek a megnevezésére szolgál. Ugyanakkor természetesen az 1878-as Posse Comitatus-törvényre való utalás is tetten érhető a szerveződés nevében – arról a törvényről van szó, amely megtiltja az amerikai hadsereg alakulatainak >

A Posse Comitatus születése kapcsán a források rendszerint két figurára szoktak hivatkozni: az egykori náci-típusú amerikai szervezet, a *Silver Shirts* (*Silver Legion of America*) tagjára, *Henry Lamont Beach*-re (1903–1989), valamint az amerikai szélsőjobb világnézeti habarcsaként funkcionáló *Christian Identity* teológiájának nagy befolyású hirdetőjére, az USA hadseregének visszavonult ezredesére, *William Potter Gale*-re (1917–1988). *Daniel Levitas* az amerikai antiföderalista mozgalmakat bemutató nagyívű monográfiájában (*The Terrorist Next Door*) részletesen elemzi a két korosodó mozgalmárnak a PC keletkezésében játszott szerepét: levezetése szerint az ideológiai alapvetést William Gale „tiszteletes" végezte el, Beach nevéhez pedig az elméletnek a gyakorlatba való átültetése volt kapcsolható, lényegében Gale nézeteinek a plagizálásán keresztül.

Gale valamikor 1971 első felében *Identity* című hírlevelében körvonalazta először azokat a gondolatokat, amelyek hamarosan a Posse szellemi alapjait fogják képezni. Az az évi első szám egyik cikkében (*The Constitutional Republic*) kifejtette, hogy „*mivel a szuverén államok kormányzói és törvényhozásai elmulasztották visszautasítani*" a szövetségi kormány „*törvénytelen tetteit*", az emberek (a nép) kötelességévé lett, hogy posse comitatus-okat hozzanak létre. A hírlevél következő számában Gale már egy elaboráltabb kifejtését nyújtotta elképzeléseinek, ez az írás a lényegre törő „*Guide for Volunteer Christian Posses*" címet viselte. Ebben a cikkben találkozhatunk először a Posse Comitatus „filozófiájának" lényegét jelentő megfogalmazásokkal: „*Ezen alkotmányos köztársaság létrejöttével a megye volt mindig és maradt mindezideig a kormányzat IGAZI székhelye [...]. A megyei seriff eme Amerikai Egyesült Államok egyetlen törvényes rendfenntartó tisztviselője.*"[4]

Kétségtelenül, a megyei seriff jogkörével, illetve, a szuverén kormányzati formaként felfogott megyének és a seriffnek a szövetségi kormányzathoz és annak hatóságaihoz való viszonyával kapcsolatos felfogás a Posse Comitatus antiföderalista nézetrendszerének központi elemét képezte: ebben a koncepcióban manifesztálódott a legkézzelfoghatóbb módon a lokális szintnek a szövetségi és állami szintekkel szembeni primátusát hirdető álláspont, valamint az az elgondolás, miszerint a föderális kormány és intézményeinek joghatósága csak szövetségi területekre terjed ki, vagyis mindenekelőtt Washington D. C.-re.

Egy látszólag egyszerű, könnyen kibontható doktrínával van dolgunk, mégis, az amerikai szélsőjobbal foglalkozó szakirodalomban nem találkozhatunk egységes interpretációjával. Az egyik elterjedt, de

alkalmazását az Egyesült Államok területén rendészeti céllal, anélkül, hogy az alkotmány, vagy kongresszusi törvény erre kifejezett felhatalmazást biztosítana. https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1385, Letöltés ideje: 2016. július 12.

[4] *Daniel Levitas*: The Terrorist Next Door: The Militia Movement and the Radical Right. Thomas Dunne Books 2002. 108–109.

ugyanakkor leegyszerűsítő magyarázat szerint a Posse egész egyszerűen tagadta a megyénél magasabb szintű kormányzat legitim voltát.[5] Ez a megállapítás, mint látni fogjuk, semmiképpen nem igazolható a források alapján. Az *Anti Defamation League* munkatársa, a történész *Mark Pitcavage* alapvetően tévedésnek tartja ezt a nézetet: szerinte „*a Posse valójában elismerte a kormányzat más szintjeit, de azt vallotta, hogy a szövetségi, vagy állami tisztviselőknek meg kell hajolniuk a megyei seriff hatalma előtt.*"[6] Ez a sommás kijelentés egyébként valószínűleg szintén nem állja meg a helyét.

A probléma megvilágítása érdekében a Posse-irodalom egyik korai dokumentumához: a „*Posse Comitatus Handbook*" néven ismert íráshoz fordulok segítségül, amely nem más, mint Gale 1971-es második cikkének újranyomott, az eredetinél könnyebben hozzáférhető, ugyanakkor kisebb eltéréseket tartalmazó szövegváltozata.[7] Mint látni fogjuk, világos, egyértelmű okfejtéssel a szöveg sem szolgál nekünk – valószínűleg ezzel magyarázhatók a szakirodalomban fellelhető eltérő értelmezések.

A cikk bevezető szakasza Gale már idézett alaptételét tartalmazza: az Egyesült Államok születése óta a megye a kormányzat igazi székhelye, s ezzel összefüggésen a megyei seriff az USA egyetlen legitim rendfenntartó személye. Három bekezdéssel lejjebb ugyanez egy kicsit részletesebb kifejtésben: „*A Köztársaság létrejötte óta, a Megye mindig a kormányzat székhelye volt a nép számára. A megyei kormányzat a kormányzat legmagasabb szintű formája Köztársaságunkban, mivelhogy ez áll legközelebb a néphez, amely valójában a kormányzatot alkotja. A megyei seriff az USA egyetlen törvényes rendfenntartó tisztviselője… Az ő felelőssége védelmezni az embereket mások törvénytelen cselekedeteitől, ideértve a kormányzat hivatalnokait.*"[8] Vagyis nézeteinek két meghatározó, de nem igazán tökéletesen egybecsiszolt gondolati elemét igyekszik körvonalazni szerzőnk: a megye, mint a kormányzat nem kizárólagos, hanem l*egmagasabb szintű* formája mellett az Egyesült Államok e*gyetlen törvényes* rendfenntartó tisztviselőként tételezett seriff hatalmáról értekezik – anélkül, hogy itt, vagy a későbbiek során álláspontjának átgondolt alátámasztásával szolgálna az olvasó számára.

[5] Lásd pl. *George Michael*: Lone Wolf Terror and the Rise of Leaderless Resistance. Vanderbilt University Press 2012. 33–34.; *James Corcoran*: Bitter Harvest. Gordon Kahl and the Posse Comitatus: Murder in the Heartland. Viking Penguin 1990. 27.

[6] *Mark Pitcavage*: Common Law and Uncommon Courts: An Overview of the Common Law Court Movement. http://archive.adl.org/mwd/common.html (1997.), Letöltés ideje: 2016. július 12.

[7] Közreadva: *James Ridgeway*: Blood in the Face: The Ku Klux Klan, Aryan Nations, Nazi Skinheads, and the Rise of a New White Culture. Thunder`s Mouth Press 1990. 112.

[8] Gale az eredeti cikkben megnevezte, miket ért „törvénytelen" cselekedetek és intézmények alatt: a szövetségi kormányzatnak az oktatásba való beavatkozását, a *Federal Reserve System*-et, a jövedelemadót, valamint a bíróságok „alkotmányellenes aktusait": *Levitas*, D.: The Terrorist Next Door i. m. 109.

Ami a megyei és a szövetségi, állami kormányzati szint egymáshoz való viszonyáról tett megállapításokat illeti, igazat adhatunk Pitcavagenek: Gale nem gondolta a szövetségi kormányzat létét ab ovo illegitimnek, sokkal inkább egy olyan hatalomformaként tekintett rá, amely *hajlamos* arra, hogy zsarnoksággá váljon. Az is egyértelmű, hogy nem valamiféle antagonisztikus ellentétet, hanem egy feje tetejére állított hierarchikus viszonyt kell feltételeznünk a megye és a szövetségi, valamint állami kormányzat viszonylatában. Az írás konklúziója: „*A szövetségi kormányzat a szolgája az államoknak és a népnek, nem pedig ura*".

A cikkben a megyei seriff jogköreire és funkcióira helyeződik a nagyobb hangsúly, mégsem világos, hogy Gale szerint miben ragadható meg egzakt módon az „egyetlen törvényes rendfenntartó tisztviselő"-vel kapcsolatos koncepció lényege. A felsorolt példák, elszórt utalások alapján feltételezhetően arra gondolt, hogy a *megye területén* egyedül a seriff illetékes rendészeti intézkedések megtételére, letartóztatások foganatosítására stb.: a szövetségi hatóságok ügynökeinek ehhez nincs joguk. Továbbá, „*a bíróságok nem rendelkeznek azzal az autoritással, hogy a megyei seriff rendfenntartó tevékenységét irányítsák*". Márpedig a bírák gyakorta „*lakáj*ként" kezelik a seriffeket, holott „*a seriff egyedül a megye lakosainak tartozik felelősséggel és csak nekik kell elszámolnia*".

A seriff feladata, hogy védelmezze az embereket a zsarnoki hatalomtól. Kötelességről, nem pedig jogról van szó, hiszen a „nép", vagyis a megye lakosságától ered a felhatalmazás jogköreinek gyakorlásához. Ha pedig egy seriff „*vonakodna eleget tenni törvény szerinti kötelességének, a*[z általa mobilizált, de tőle függetlenül létező] *Posse Comitatus joga, hogy a nevében eljárjon*". A zsarnokság ellen nyújtott védelem részeként a seriffnek fel kell lépnie a kormányzati tisztviselők (legyenek azok bírák, vagy szövetségi ügynökök) törvénytelen eljárásaival szemben.

Minden elnagyoltsága ellenére, a cikk fő gondolati szála azért felfejthető: a Posse felfogása szerint a szövetségi és állami hatóságok, a bírák nem gyakorolhatnak joghatóságot a megye területén, s nem láthatják el a megyei seriffet utasításokkal. Ez a gondolat nem csak azt foglalja magában, hogy a seriff a megye lakosságának választásából eredő autoritásával élve szuverén rendfenntartóként gyakorol hatalmat saját illetékességi területén, de ebből következőleg azt is, hogy az állami és szövetségi hatóságok az ő engedélye nélkül nem járhatnak el saját hatáskörben a megyében. Mint látni fogjuk, ez a felfogás éppen napjainkban reneszánszát látszik élni, méghozzá nem (ahogy ezt évtizedekig megszokhattuk) bizonyos szélsőséges, fegyver-függő „patrióta" csoportok, hanem a „szakma": vagyis a William Potter Gale által fantáziált „törvényes, szuverén rendfenntartók" néhány képviselője erőfeszítéseinek köszönhetően.

* * *

Igaz, a Posse Comitatus jogi világképe és eszköztára valójában soha nem merült feledésbe, annak ellenére, hogy maga a szerveződés a 1980-as évek végére lehanyatlott, a nevéhez kapcsolható néhány véres incidens negatív pr-hatása, valamint a vezéralakjai ellen indított büntetőeljárások következtében. A `90-es évek elejétől az amerikai sajtóban megszaporodtak a Nichols testvérek akcióihoz hasonló furcsa incidensekről beszámoló tudósítások, a bíróságok falai között pedig obskúrus figurák kezdték el hirdetni nem kevésbé különös nézeteiket: a Sovereign Citizen Movement keletkezésének időszakában járunk. [9]

A SCM követőinek egzotikus jogi felfogását (a Common Law-bíróságok realitásába vetett kikezdhetetlen hitet) kitűnően példázza egy sokat idézett 1993-as texasi eset. Ebben az évben egy bizonyos *Sherry Scotka*-t egy tekintélyes összegű pénzbüntetésre ítélték Kerr megyében, több rendbeli jogosítvány nélküli vezetés miatt. A nő, aki nem tartott igényt ügyvédre – saját magát képviselte –, fellebbezett az ítélet ellen és a Texasi fellebbviteli bíróságtól azt kérte, hogy ügyét helyezzék át az *Amerikai Egyesült Államok Common Law Bíróságá*hoz. Scotka arra hivatkozott, hogy rá, mint „szuverén polgárra", nem vonatkoznak a texasi törvények, ugyanígy, texasi bíróságok sem ítélhetnek fölötte. A fellebbviteli bíróság elutasította a kérését, már csak azért is, mert a nő által megnevezett jogi fórum nem létezik az Egyesült Államokban…[10]

A *common law* az antiföderalista jobboldal felfogásában nem egyszerűen a precedensjogot jelenti, hanem egy, az Egyesült Államok jogi rendszerétől függetlenül létező párhuzamos szisztémát. Az 1990-es évek elején Texasból és Floridából kiinduló, majd az USA más államaiban is szélsebesen terjeszkedni kezdő *Common Law Court*-mozgalom tagjai töb-

[9] A Sovereign Citizen Movement elnevezése mindenekelőtt arra utal, hogy a mozgalom tagjai (illetve általában az antiföderalista szélsőjobb szervezetei) elutasítják a felszabadított fekete rabszolgákra az állampolgárságot kiterjesztő 14. alkotmánykiegészítést (1868). Álláspontjuk szerint a kiegészítéssel az állampolgárságnak egy új, „szövetségi" típusa jött létre, amely, mondani sem kell, alacsonyabb rendű az Egyesült Államok eredeti, „természetes" (Istentől származó), csak a fehéreket megillető állampolgárságánál. Akik ezen másodosztályú állampolgárság „adományában" részesülnek, kötelesek eleget tenni a szövetségi törvényeknek, szabályozásoknak, mint pl. a jövedelemadó fizetésének. A „természetes" állampolgárok viszont „szuverén polgárok", akikre nem vonatkoznak Washington oktrojált törvényei. Az USA állampolgárainak túlnyomó többségét a szövetségi kormányzat „illegális szerződések" (jogosítvány, születési anyakönyvi kivonat, társadalombiztosítási szám stb.) révén tereli be a másodosztályú állampolgárság keretei közé. A felszabadulás útja ennek megfelelően ezeknek a „szerződéseknek" a fizikai megsemmisítése. *Richard Abanes*: American Militias. Rebellion, Racism & Religion. InterVarsity Press 1996. 30–31.; *Leonard Zeskind*: Blood and Politics: the History of the White Nationalist Movement from the Margins to the Mainstream. Farrar, Straus and Giroux 2009. 80–81.

[10] *Pitcavage, M.*: Common Law 1997. i. m.; http://www.leagle.com/decision/19931646856SW2d790_1571/SCOTKA%20v.%20STATE Letöltés ideje: 2016. július 15.

bek között a hatóságokkal való konfrontációk révén hívták fel magukra a figyelmet: például előszeretettel bocsátottak ki elfogatóparancsokat FBI- és más szövetségi ügynökök, bírók, vagy akár a felfogásuk szerint a kötelességeiket nem megfelelő módon teljesítő megyei seriffek ellen.[11]

A Sovereign Citizen Mozgalomhoz kötődő legemlékezetesebb incidens, az úgynevezett *Montana Freemen*-eset 1996 tavaszán zajlott a Montana állambeli Jordan települése mellett. Egy, a létrehozói által *Justus* városának nevezett farmon létrejött extremista kommuna lakói a dörzsölt antiföderalista kókler, *LeRoy Schweitzer* vezetésével mindenféle kormányzattól független személyekké nyilvánították magukat. Az általuk folytatott illegális tevékenységek révén hamarosan felkeltették a hatóságok érdeklődését: többek között csekkhamisítás, illetve a paper terrorism[12] különböző megoldásainak az alkalmazása szerepelt a bűnlajstromukon. 1996 márciusában az FBI akcióba lépett, amelynek eredménye egy több hónapig tartó blokád lett. Egész Amerika lélegzetvisszafojtva figyelt, mindenki a három évvel korábbi wacoi tragédia megismétlődésére számított. De ezúttal sikerült a vérontást elkerülni és hosszas tárgyalássorozat után a farm addig kitartó tizenhat lakója 81 nap után megadta magát.[13]

* * *

A Sovereign Citizen Movement nem egyszerűen életben tartotta a `90-es években a Posse Comitatus antiföderalista hagyatékát (átörökítve azt az új évezredre is), hanem a végső határig vitte annak értelmezését: a kormányzati szisztémának a PC által propagált fordított hierarchiáját a szövetségi kormány és intézményei teljes mértékben illegitim voltával kapcsolatos komplex nézetrendszerré formálva át: pontosan úgy, ahogy ezt visszamenőlegesen a Posse Comitatusnak is szokás tulajdonítani, az ő esetükben nem teljesen megalapozottan.

A Posse ideológiája iránti érdeklődés napjainkra sem szűnt meg (sőt, megélénkülni látszik) az antiföderalista szubkultúrán belül. Az utóbbi időkben a *Constitutional Sheriffs and Peace Officers Association (CSPOA) nevet* viselő szervezet tekinthető a Posse Comitatus szellemiségét ápoló

[11] Az SCM-hívők természetesen nem felejtették el William Potter Gale-nek a seriff rendfenntartói hatalmával kapcsolatos tanításait. A koncepció máig tartó hatásáról tanúskodnak a 2014-es „farm-ostrom" kapcsán országos ismertségre szert tett *Cliven Bundy*-nak a szélsőjobboldali extremizmus-kutató, *JJ MacNab* által összegyűjtött kijelentései: http://www.forbes.com/sites/jjmacnab/2014/05/06/context-matters-the-cliven-bundy-standoff-part-3/#2f65063313c9 , Letöltés ideje: 2016. július 18.

[12] *Robert Chamberlain – Donald P. Haider-Markel*: "Lien On Me": State Policy Innovation in Response to Paper Terrorism. Political Research Quarterly 58. (2005: 3. sz.) 449–450.

[13] *Mark Pitcavage*: Every Man a King: The Rise and Fall of the Montana Freemen. http://archive.adl.org/mwd/freemen.html (1996.), 2016. július 17. (A cikk közzététele idején a blokádból még több mint egy hónap volt hátra.) *Catherine Wessinger*: How the Millennium Comes Violently: from Jonestown to Heaven's Gate. Seven Bridges Press 2000. 158–192.

egyik legismertebb tömörülésnek, amely 2012 szeptemberében tartotta első konferenciáját. Egy érintett szakmai szövetségtől joggal várható el, hogy határozott véleményt alakítson ki a PC-nak a megyei seriffeket illető felfogásával kapcsolatban. A CSPOA nem is okoz csalódást.

A szervezet egyik hőse, ikonikus figurája a wyomingi Bighorn megyei seriff, bizonyos *Dave Mattis,* aki azzal vált ismertté még a 1990-es évek második felében, hogy egy rendeletet bocsátott ki, amelyben megtiltotta a különböző szövetségi hatóságok embereinek, hogy engedélye nélkül a megye területére tegyék a lábukat. Mattis sikerrel terjesztette el az amerikai szélsőjobboldali online médiában, miszerint a wyomingi kerületi bíróság egy olyan határozatot bocsátott ki annak idején, amelyben elismerték ahhoz való jogát, hogy a megye területéről kitilthassa a szövetségieket. Csakhogy ez nem igaz. A bíróság egy nyilatkozatában kijelentette, hogy ilyen állásfoglalást soha nem hozott, hozzátéve, hogy bárki, aki a szövetségi hatóságok embereit akadályozza feladatuk ellátásában, büntető eljárást vonhat magára.[14]

A Kentucky-beli Jackson megye seriffje, *Denny Peyman* Mattishoz hasonlóan vélekedik a seriff és a szövetségi, illetve állami hatóságok viszonyáról. Egy 2013 januárjában tartott sajtótájékoztatóján a következőket mondta: *„Én vagyok a megye legmagasabb szintű választott tisztségviselője.* [...] *Ha azt kérem a szövetségiektől, vagy az államiaktól, hogy távozzanak, akkor távozniuk kell. Mindegy, hogy Obama milyen új törvényeket visz keresztül, a seriffnek nagyobb hatalma van, mint a szövetségieknek."*[15]

Nyilvánvaló, hogy ezeket a megyei rendfenntartókat nem lehet egyértelműen az extremizmus kategóriájába belezsúfolni, hamisítatlan szélsőjobboldali figuraként leírni, de az is kétségtelen, hogy felfogásukat nagymértékben formálják a különböző szélsőjobboldali honlapokon beszerezhető információk, a szövetségi kormányzat és hatóságok illegitim voltával kapcsolatos sok-sok évtizedes teóriák. A CSPOA weblapjának bemutatkozó oldalán (http://cspoa.org/about/) egyértelműen foglal állást a lokális kormányzati szint autonómiájával, valamint a szövetségi kormányzat, ha nem is törvénytelen, de erőteljesen korlátozott hatalmával kapcsolatban. Ugyanígy, az itt olvasható megfogalmazás szerint „A *seriff által gyakorolt rendfenntartó hatalom a megye területén belül annullálja a kormányzat bármely szintjéhez tartozó ügynök, hivatalnok, választott tisztviselő hatalmát. Sőt, még az Egyesült Államok elnökének hatalmát is.*"

[14] https://politicalvelcraft.org/2011/09/22/wyoming-sheriffs-told-federal-batf-irs-agents-to-abide-by-the-constitution-or-face-immediate-arrest/ Letöltés ideje: 2016. július 18.

[15] https://gregfallis.com/2013/02/28/return-of-the-dimwitted-sheriffs/ Letöltés ideje: 2016. július 18.

* * *

A kormányzatellenes extremisták érvrendszerének végső forrását az alkotmány, illetve a *Bill of Rights* jelenti; a CSPOA is úton-útfélen a nép („*We the people*") alkotmányos jogainak a védelmére hivatkozik, nem másokkal, mint a szó szerint „home-grown" terroristáknak aposztrofált szövetségiekkel szemben.[16] Maga a Posse Comitatus Handbook is természetesen az alkotmányból, mint legfőbb törvényből vezeti le a seriff pozíciójával kapcsolatos felfogását, a részletes kifejtést mellőzve azonban.

A seriff mindenek fölötti autoritását, a Common Law bíróságokat és a PC/SCM jogi univerzumának más elemeit illető érvek támasztékaként szokás hivatkozni a tizedik alkotmány-kiegészítésre[17] (1791), amely azt mondja ki, hogy „*az alkotmány által az Egyesült Államokra rá nem ruházott, de az egyes államoknak meg nem tagadott jogok az államokat, illetve a népet illetik*".[18] Ellenállhatatlannak tűnő érv, a kérdéssel foglalkozó jogászok azonban ezt a kiegészítést redundanciának tekintik, lévén, hogy a benne megfogalmazott alapelvet az alkotmány már amúgy is tartalmazza, mármint azt, hogy, Paczolay Péter szavaival, „*a szövetségi kormányzatot csak a kifejezetten ráruházott hatáskörök illetik meg*". Maga a Legfelsőbb Bíróság is hasonlóan foglalt állást egy 1931-es ítéletében (*United States v. Sprague*).[19] Ily módon a megyei seriff szuverén hatalmát érintő felfogásoknak ez a kiegészítés nem szolgálhat specifikus alátámasztásként. Kérdés tehát, hogy magából az alkotmányból levezethető-e ez a szuverenitás. (A Common Law bíróságok létrehozására irányuló erőfeszítések biztosan nem: az alkotmány III. cikkének első szakasza a bírósági rendszer meghatározását kifejezetten a kongresszus hatáskörébe utalja, tehát nem az államok belügyének tekinti. („*Az Egyesült Államok bírói hatalma a Legfelsőbb Bíróságot és olyan alsóbb bíróságokat illet, amelyeket a Kongresszus időről-időre megállapít és megalkot.*"[20])

A jelenkori szövetségi hatóságok, intézmények jogköreivel kapcsolatban nyilván nem lehet explicit utalásokra bukkanni az alkotmányban, vagy az első tíz alkotmány-kiegészítésben, de van az amerikai alkotmánynak egy olyan bekezdése, ami fölött az amerikai antiföderalista

[16] https://cspoa.org/about/join-2/, Letöltés ideje: 2016. július 19.

[17] http://trib.com/news/opinion/blogs/morton/sheriff-s-authority-urban-legend-returns/article_e76c56ca-07b1-59db-adca-00256555ed5c.html, 2016. július 21.; https://gregfallis.com/2013/02/28/return-of-the-dimwitted-sheriffs/, Letöltés ideje: 2016. július 21.

[18] *Ralph Mitchell*: Az Egyesült Államok alkotmánya: Történet, dokumentum, mutatók. Nemzeti Tankönyvkiadó 1995. 140.

[19] *Paczolay Péter*: Szuverenitás és szubszidiaritás az Európai Unió és annak tagállamai között. (Szeged, 2004, szeptember 14.) 6. (http://www2.u-szeged.hu/irsi/old/rendezvenyek/2004/2004szept14/paczolay.pdf Letöltés ideje: 2016. július 19.; https://supreme.justia.com/cases/federal/us/282/716/case.html Letöltés ideje: 2016. július 19.

[20] *Mitchel, R.*: Az Egyesült Államok alkotmánya 132.

szélsőjobb előszeretettel huny szemet. Ez az alkotmány VI. cikkének második bekezdése, az ún. „szupremácia klauzula" (*Supremacy Clause*). Ez a következőket mondja ki: „*A jelen alkotmány s annak értelmében alkotott törvények, valamint az Egyesült Államok meghatározása alapján létrejött és létrejövő nemzetközi szerződések az ország legfőbb törvényei; e törvények kötelezőek minden államban minden bíró számára tekintet nélkül az egyes államok alkotmányában vagy törvényeiben foglalt ellenkező rendelkezésekre.*"[21]

Ez a bekezdés alapvetően összhangban áll a 10. kiegészítéssel, amely lényegében azt mondja ki, hogy mindazokkal a jogkörökkel élhetnek az egyes államok, amelyek nincsenek külön fenntartva a Egyesült Államok számára, tehát amelyeket nem szabályoztak az alkotmányban, vagy az abból következő törvényekben. Ez a bekezdés érvényteleníteni látszik azon érveléseket, amelyek a lokális intézmények, így a megyei seriff vagy a Common Law bíróságok joghatóságának primátusát, vagy egyedüli legitim voltát hirdetik a szövetségi kormányzatot és annak intézményeit megillető jogosítványokkal szemben. Ebből következőleg az amerikai szélsőjobb igényeit valószínűleg csak egy új alkotmány elégíthetné ki maradéktalanul, de amíg ez az új el nem készül, a jelenlegivel kell(ene) nekik is beérniük.

[21] *Mitchel, R.*: Az Egyesült Államok alkotmánya 136.

